

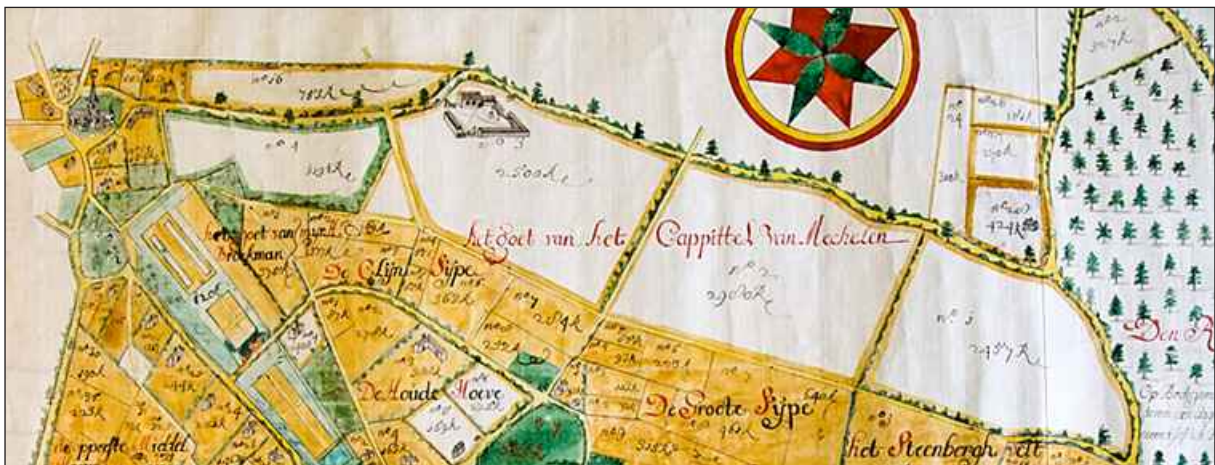
Heemkring BKW – Sint-Martens-Bodegem

Bodegem in vroegere tijden nr. 27 - 2025

Het Personaatshof te Bodegem

Tijdens het Ancien Régime was het prachtige Personaatshof (ook wel kapittelhof genoemd) steeds een kerkelijk bezit. Van in de 11de eeuw was het samen met de zowat 27 bunder tellende omliggende landerijen in het bezit van het Kamerijks Sint-Gorikskapittel gevestigd in de befaamde Onze-Lieve-Vrouwekathedraal en zijn ontstaan te danken had aan de in 594 opgerichte

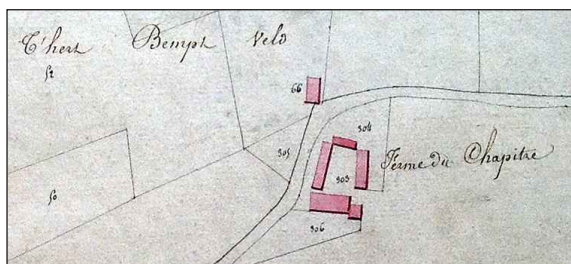
nieuwe bisdom Mechelen overgeheveld. Het is echter pas op 12 april 1604 dat de aartsbisschop van Kamerijk, Guilielmus de Berghes, effectief het Bodegems personaat aan het Mechelse Sint-Romboutskapittel zal overdragen. (Zie ook het artikel van Frans Van Droogenbroeck, Het personaat van Bodegem in Bodegem in vroegere tijden nr. 11-2018). Op de mooie, hierbij afgedrukte landkaart

Sint-Goriksabdij (achteraf door de Noormannen verwoest). Ingevolge de kerkelijke hervorming van de Spaanse koning Filips II wordt op 12 mei 1559 het aartsbisdom Mechelen opgericht en wordt Antonius Perrenot de Granvelle er de eerste aartsbisschop (tot 1583). Met een bul van paus Gregorius XIII wordt het Bodegems personaat in 1576 van het vroegere bisdom Kamerijk naar het

van het Sint-Janshospitaal uit 1712 (Archief OCMW-Brussel) getekend door landmeter Joos De Deken uit Asse, is overduidelijk het uitgestrekte personaatsdomein, verdeeld in vier grote percelen te zien. (Perceel nr; 1: 2457 roeden, nr. 2: 2980 roeden, nr. 3: waarop het pachthof is gelegen 2500 roeden en nr. 4: 1194 roeden). Het historische Personaatshof is gelegen aan de in het oog sprin-

gende knik in de straat in de richting van de dorpskerk. De huidige Bodegemstraat heette in vroegere eeuwen passend, *Personaetsstraette*. Eind 18de eeuw zal de Franse Revolutie botweg een 'aanslag' plegen op kloosters en vele kerkelijke domeinen. Vanaf 3 september 1796 worden deze door de Franse overheid aangeslagen (lees maar gestolen) kerkelijke goederen openbaar als 'zwart goed' verkocht. Een gouden tijd brak aan voor de zogeheten 'zwartgoedkopers' waardoor een nieuwe klasse van 'kapitalisten' ontstond. Vele families uit de gegoede burgerij zagen er 'geen graten in' om zich aanzienlijk te verrijken door de aankoop tegen spotprijzen van heel wat prachtige kerkelijke landerijen. Voor de échte katholieken waren deze kopers van dit 'zwart goed' gewetenloze profiteurs. Rond 1797 viel het majestueuse Personaatshof met al zijn aanpa-

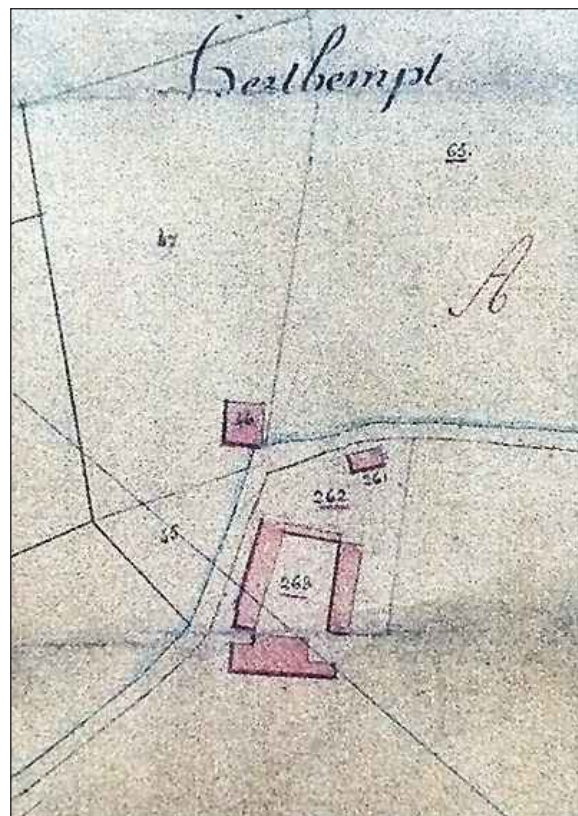

Kadasterkaart uit 1811 door ingenieur-landmeter Jacques Masquelin.

lende gronden in handen van **August Constant Joseph Carton** (° Brussel, 27.12.1763 en er + 21.11.1833), de toenmalige eigenaar en bewoner van het Castelhof. Deze Brusselse zakenman was de zoon van Charles Leopold François (° Brussel, 13.9.1725 en er + 31.12.1803) gehuwd te Bodegem op 7.12.1754 met Marie Anne Jeanne Constance de Vecquemans (° Bodegem, 13.6.1732), dochter van de Bodegemse dorpsheer Philippe François de Vecquemans en Maria Constance de Collaert (de laatste die in de Bodegemse dorpskerk werd begraven op 6 augustus 1774). August Carton huwt een eerste maal te Brussel op 28 april 1787 met **Marie Joachime Josephe Berthe Amélie de Biseau** (° 1.9.1750 en + Familleureux, 3.10.1817) en het jaar daar-

na op 4.11.1788 ziet hun enige zoon Charles Adrien Joseph Ghislain te Brussel het levenslicht. Hij gaat een tweede huwelijk aan met **Philippine Henriette van Kerpen** uit Brugge, dochter van Baron Joseph van Kerpen, heer van Vertrijk en Kwaadbeke en majoor in het Oostenrijkse Leger, en Petronille Isabelle Claire de Molo (° Brugge, 21.5.1743). Zij krijgen drie kinderen: August Theophile Joseph, Zoë en Adèle. Na de dood van hun vader August in 1833 wordt **August Theophile Joseph Carton** de nieuwe eigenaar van het omvangrijk domein. In dienst van het Hollandse leger had hij het gebracht tot onder-luitenant (later kapitein) van het fort Vittoria gelegen bij de stad Ambon, in die tijd het middelpunt van de kruidnagel-cultuur. Het was tevens de residentie van de Nederlandse gouverneur en lag aan de basis van de Nederlandse heerschappij in Oost-Indië.

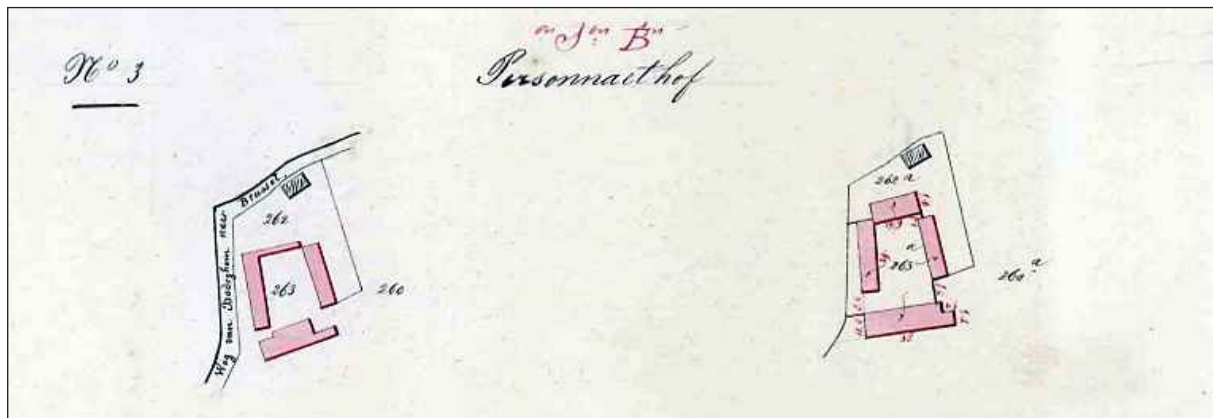
Drie jaren later verkoopt August via akte verleden op 26.1.1836 voor notaris Jean Louis Daniël Bourdin te Brussel, de hofstede en zijn totale eigendom van ca. 33 ha omschreven als *une ferme avec brasserie*

Kadasterkaart uit 1830 door landmeter F. Gulikers.

(nr; 261 op bijgaande kadasterkaart uit 1830), *jardins, vergers et paturages* aan zijn zus **Zoë Carton** (° Brussel, 16 april 1800), te Brussel op 6 maart 1834 in de echt verbonden met **Theobald François Joseph Bowsens de Bauwens** (° Bremen, 9 september 1799), kapitein van het 7de Infanterie-regiment en zoon van François Jacques Arnould

in dienst waarvan er vijf afkomstig zijn uit Bodegem. Op 2 juli 1851 vergrootte hij zijn patrimonium door de aankoop van de hoeve Cordier in het dorpscentrum (hoeve die werd afgebroken in 1968). In 1860 bouwt hij het nieuwe woonhuis langs de NO zijde en vergroot de paardenstal. (Zie de hierbij afgedrukte mutatieschets van het kadaster).

Mutatieschets door het kadaster in 1860.

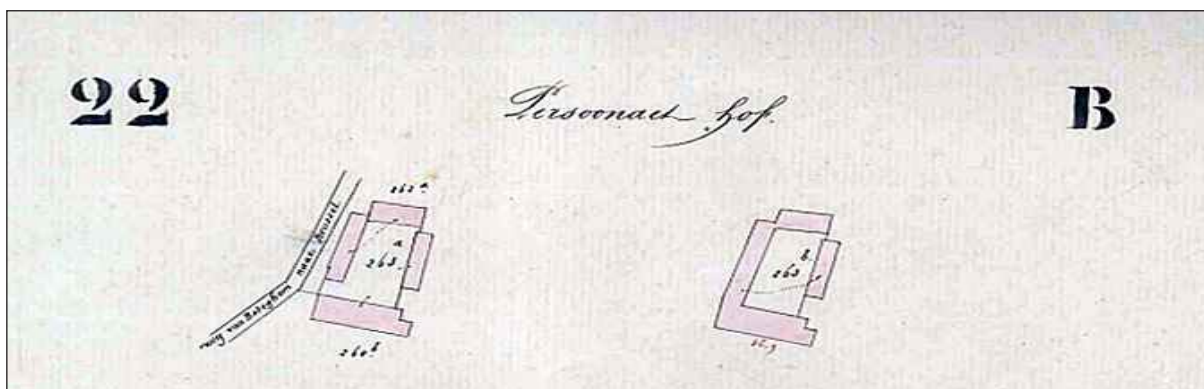
en Thérèse Amélie Antoinette Taintenier.¹ Door de akte verleden op 23.5.1855 voor notaris Bernard Verbrugghen te Brussel, verkoopt Zoë het Personaatshof met heel wat gronden aan **Gerard Appelmans** (° Bodegem, 15.3.1820 en er + 25.4.1864), zoon van brouwer Henricus en Barbara Van Meerbeeck. Hij trouwt op 18 oktober 1845 te Bodegem met zijn nicht **Maria Cecilia Appelmans** (° Bodegem, 25.2.1820 en er + 6.11.1905), dochter van Michael en Maria Josepha Van Laethem.² Zes kinderen worden er te Bodegem geboren: Maria Louisa (° 5.3.1852), Carolus Michael (° 29.10.1854 en er + 23.2.1918), Joannes Franciscus Ludovicus (° 22.12.1855), Adolphe Egidius (° 13.6.1857 en + St-Kwintens-Lennik, 16.4.1945), Maria Catharina (° 16.12.1859) en Barbara Honorina (° 11.1.1863 en + Mollen-Bollebeek, 9.4.1877). Bij hereboer en brouwer Gerard zijn er negen werkkrachten

In zijn kleine brouwerij wordt er enkel gewoon bruin bier gebrouwen voor plaatselijk gebruik. Na zijn overlijden in 1864 zal zijn weduwe Maria Cecilia de brouwactiviteiten verder zetten tot de volledige stopzetting op 23 april 1868. In 1886 maakt zij het noordelijk deel van de hofstede (langs de straatzijde) dicht met de mooie toegangspoort (Zie hierbij de mutatieschets van het kadaster).

Na haar dood in 1905 worden de eigendommen onder haar kinderen verdeeld via de notariële akte dd. 28 maart 1907 verleden voor notaris Carolus Josephus De Meersman te O.L.Vrouw-Lombeek. De hofstede omschreven als *une ferme le long de la chaussée de Bruxelles avec toutes ses dépendances* met een oppervlakte van 4 ha 20 ca wordt toebedeeld aan de ongehuwde **Carolus Michael Appelmans**. Zijn broer Adolphe Egidius, dokter te St-Kwintens-Lennik bekommt de 2 ha 70 a grote weide van het Personaatshof (Sectie B nr. 264) en het perceel Sectie B nr. 265, groot 1 ha 68 a, genoemd *Verger 'Personaetshof'* valt in

¹ Archief Kadaster Relevés 1830-1870, foto 7924 archief BKW.

² Archief Kadaster Relevés 1830-1870, foto 8250 archief BKW..

Mutatieschets door het kadaster in 1886.

handen van broer Joannes Franciscus Ludovicus, ingenieur.³ Carolus Michael overlijdt te Bodegem op 23 februari 1918 en laat zijn totale eigendom na aan zijn jongste broer **Adolphe Egidius Appelmans**. Hij huwt op 29.9.1886 te St-Katharina-Lombeek met **Cecilia Eugenia De Wever** (° St-Katharina-Lombeek, 21.11.1861 en + St-Kwintens-Lennik, 12.11.1906), dochter van Petrus en Maria Judoca De Bolle. Het gezin telt zes kinde-

ria (° 1894) en René Ghislain (° 29.4.1896). Door de Anderlechtse notaris Jules Marescaux wordt het goed openbaar verkocht op 2 juni 1930 aan **Victor Marie Joseph Derue** (° Braine-le-Comte, 15.11.1859), zoon van Jan-Baptist en Eugénie Sylvie L’Hoir. Victor sluit te Halle op 19.12.1894 een echtverbintenis met Ida Roelandts (° Halle, 9.12.1872), dochter van François en Catherina van Eeckenschot. Victor overlijdt op 6 november

Gustaaf Zelderloo met zijn geliefde hond Sibelle voor zijn riante woning.

ren, allen te St-Kwintens-Lennik geboren: Maria Carolina (° 9.2.1888), René Ghislain (° 4.7.1889 en er + 1.10.1889), Germaine Ghislaine (° 27.12.1890) X Pierre Beeckmans, Honorina (° 17.9.1892) X Ignace Robijns, Ma-

1931 waardoor het vruchtgebruik van zijn eigendommen toekomt aan zijn weduwe en de naakte eigendom aan zijn zes kinderen. Op 16 september 1936 wordt het Personaatshof verkocht door notaris Jean Dewael te Anderlecht aan de Bodegemse melkhandelaar **Gustaaf Maurice Zelderloo** (° Bodegem, 18.10.1911 en + Asse,

³ Archief Kadaster Relevés 1896-1915, foto 2678 archief BKW.

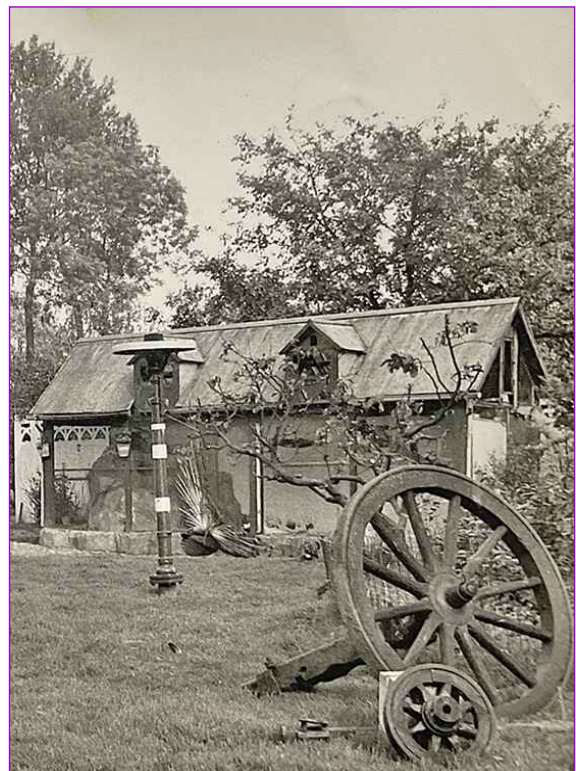
Het woonhuis van het Personaatshof, anno 2024.

Gustaaf Zelderloo en zijn echtgenote Theresia Duyck in hun 'jongere dagen'.

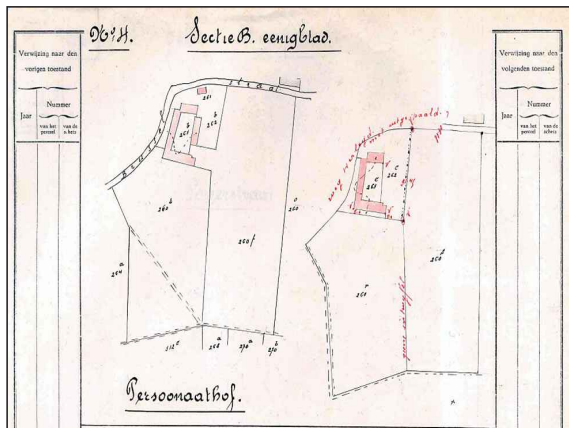
7.11.2002), zoon van Petrus Victor en Catharina Ludvica De Smet. Gustaaf, door de dorpingen gekend als *Staaf van Barrong*, trouwt in 1933 te Brussel met **Joanna Maria Jozef Derue** (° Dilbeek, 24.6.1913) dochter van de vorige eigenaar Victor en Ida Roelandts. Drie jaren later slaat echter het noodlot toe door de dood op 8 maart 1936 (Etterbeek) van Gustaafs jonge bruid, amper 22 jaar oud.

Een tweede huwelijk volgt op 10.2.1938 te Eizeringen (St-Kwintens-Lennik) waarbij Gustaaf zijn 'ja-woord' geeft aan **Theresia Duyck** (° Dilbeek, 13.1.1915 en + Pamel, 5.12.2007), dochter van

De vogelkooi van de familie Zelderloo met de pauw die zijn geschreeuw tot ver in de omtrek liet weerklinken

Jan-Baptist en Maria Goovaerts. Twee zonen zien te Bodegem het levenslicht: **William Willy Henricus** (° 4 januari 1948) en **Freddy Joannes Ludovicus** (° 4 september 1949). Na het heengaan van hun vader verkopen zij door tussenkomst van notaris Walter Vanhencxthoven te Herentals op 6.4.2006 het historisch pand aan de **NV Kafrit International** uit Vlissegem (De Haan).

Mutatieschets door het kadaster in 1939.

De pachters op het Personaatshof.

Uit de Kamerijkse periode is er maar één pachter bekend en is daarmee ook de oudste vermelding. Met Jan Peeters, *persoene personaet van boedeghem*, heeft **Dierick Van Droogenbroeck te Brussel** op 27 juni 1559, in **pachtinge** genomen de goede landen des voorseyde personaetscap toebehoorende ende dat voor eenen termijn of spacie van twelff jaeren deen dander eenpaerlijck vervolgende innegaende ende beginnende te kersmisse naestcomende...midts de somme van tweehondert ende vijffentwintich karolusgulden tsaers.⁴ (° Bodegem, ca. 1510 en er + ca. 1570), kerkmeestere der kercke te boedeghem, was de zoon van Hendrik en Margriete Pauwels en gehuwd met **Colette de Troch**, dochter van Willem en Gertrude van der Borcht. Het gezin telt twee kinderen: Anna, gehuwd met Anthonis Semen (Seve) en Catlijne gehuwd met Gillis van Eenhueden. Boven het jaarlijkse pachtgeld van 225 gulden ziet Dierick, voordien pachter op het Hof te Voorde, zich verplicht om aan Ferdinand Peeters, zoon van de bovenvermelde Jan, te leveren ende te betalen eenen vetten hamele (gecastreerde ram) tegen de daaropvolgende Sinksen. In het geval er niet tijdig wordt betaald sal de voorseyde pachter verbuert hebben dese voorseyde zijne pachtinge met de verplichting toch zijn huurgeld te betalen

⁴ RA Leuven, best;51-2, 808 folio 134 v

en de landen besaeyt ende gelabuert achter te laeten ende voorts te onderhouden alle de andere condicien besproken in de pachtinge. Als pand geeft Dierick: een hoffstadt metten huysen, schuere ende stallen daerop staende. groot ontrent seven vierendeelen gelegen opt velt geheeten de voorthaegge, een dachwant ende veerthien roeden lants...opt kersselerenvelt en een dachwant ende twelff roeden lants opt sollevelt. Op 26 april 1560 verkoopt hij aan Cathelijne van Vrechem eenen bogaert metten fruytboomen daer op staende gelegen in de prochie van boedegem te streeten groot omtrent anderhalff dachwant ...commende metter eender zijden lancx het pachthoff ende goeden van Dierick ende welcke voorseyde goeden te voeren verbonden sijn geweest voor tvoldoen van sekere pachtinge vanden goeden des persoens personaets tot boedegem bijden voorseyde Dierick van den zelve in pachtingen genomen.⁵

Dierick komt rond 1569 te overlijden waarna zijn weduwe in het huwelijk treedt met **Peeter Moernaeye**, zoon van Hendrick. Met de hoger genoemde *persona personatus* Jan Peeters sluit hij op 18 mei 1571 een nieuw pachtcontract (waarin zijn vrouw weliswaar Laurette wordt genoemd ipv Colette) af voor twaalf jaar aan dezelfde voorwaarden als zijn voorganger. Echter moet Peeter naast de vetten hamele weert sijnde drie karolusgulden ook nog eens twee vette verckens oft twelff karolusgulden betalen aan Jans zoon Ferdinand. De solvente caucie ende borchtocht wordt gegeven door zijn vader Hendrick op volgende eigendom: een halff bunder ende vijffentwintich roeden lants in twee stucken gelegen in de prochie van boedeghem opt eygerenvelt. Peeter en zijn vrouw Laurette geven zelf nog eenen bempt oft meersch groot anderhalff dachwant gelegen in de prochie van sinte ulricx capelle ter nieuwermoelen in pand.⁶

⁵ 5. RA Leuven, best. 51-2, nr. 808 folio 152 v

⁶ RA Leuven, best. 51-2, nr. 808 folio 374r

ERSONAET DES CAPPITELS VAN S^T BOMBOUT TOT MECHELEN

St 1.

en stuck lant van het capittel
van St Rembent tot mechelen
paelt ter 1 de stract, ter 2 de
vondenbosch stract, ter 3 den
voetwegh scheydende het voorschre

ven oot van het Steenbergh, ter 4 de volghende partye groot ses
duyden en een en seven en vyftigh roeden.

St 2

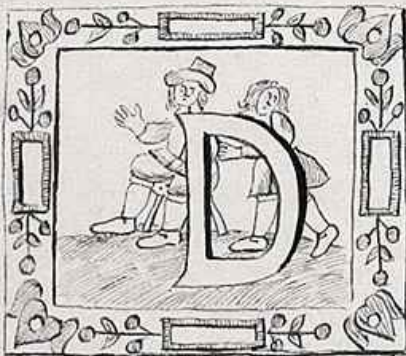
tem een stuck lant van het selve cap-
pittel paelt ter eendre de stract,
ter 2. het voorgaende, ter 3 den voet
wegh loopende van Bodeghem naer
Brussel, ter vierdere den voetwegh
ofte d'ebels goet groot seven bunderen
een daghwant en 80 roeden.

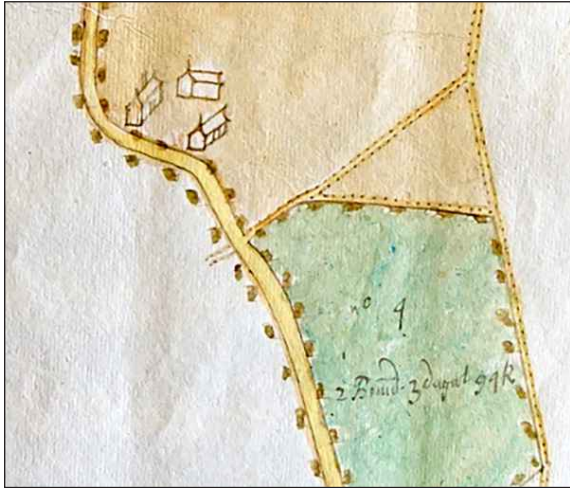
St 3

e selve een stuck lant daer het pacht
hoff op staet comende ter eendre te-
ghens de voorschreven stract, ter
tweedere het voorgaende, ter derde
den voormelden voetwegh, ter vier-
dere d'ebels weye groot ses bunderen
een daghwant.

St 4

tem een weye genaemt de persone
wey toebehoorende het voors capittel
paelt ter eendre de stract, ter tweedere
het voorgaende, ter 3 den gemelden
voetwegh, ter 4
groot twee bunders dry daghwant
ende negentigh vier roeden.

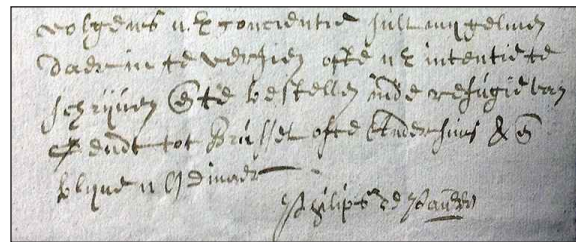
Het Personaatshof in het metingboek uit 1708 van het Brusselse Sint-Janshospitaal.

Voor de volgende periode van 90 jaren werd er niet één pachtcontract gevonden. Vanaf 1671 tot 1695 wordt **Philips de Pauw** (° Zellik, ca. 1626) de nieuwe pachter van het personaatsgoed op dat ogenblik 23 bunder en 1 dagwand landbouwgrond en 3 dagwand weide groot. Het jaarlijks pachtgeld bedroeg toen 375 gulden, pachtgeld dat op het einde van zijn pacht zal oplopen tot 495 gulden. Philips was de zoon van Franciscus, pachter op het 'Hof te Bettegem' in Zellik, en Anna van Heymbeeck. Hij huwde met **Barbara de Mol**, dochter van Judocus en Judoca Struelens en in het pachtersgezin worden te Bodegem zeven kinderen geboren: Anna, Catharina, Franciscus, Judoca, Joanna, Barbara en Elisabeth. Philips die ook *borgmeestere* was, deed goeie zaken en had vier personeelsleden in dienst. Op 20 maart 1665 koopt hij van de erfgenamen van wijlen Joos Jacobs en Anna Biesmans *een half bunder ende seshien roeden landts...op den hertbempt commende tegen tgoedt van 't personaet*.⁷

Doch drie jaar later slaat het noodlot toe in het gezin. Twee maanden voor het uitbreken van de pestepidemie overlijdt pachteres Barbara op 4 juni 1668. Zij wordt in de dood gevolgd door vijf kinderen: als allereerste slachtoffer in het dorp

⁷ RA Leuven, best.51-2, nr. 815 folio 266r

van deze vreselijke ziekte sterft Elisabeth op 26.8.1668, Anna en Catharina op 20.7.1669, Barbara op 1.8.1669 en Franciscus op 10.9.1669. Uit een Bodegemse schepenakte van 8 juli 1679 blijkt dat Philips, ondanks het enorme en bijzonder pijnlijk verlies, een tweede huwelijk heeft aangegaan. Van Juffrouw Barbara van Steenacker koopt **Cathelijne de Hoeymaecker**, *huysvrouw van Philips de Pauw, een dachwant lants op den broeckcoutere*.⁸

Handtekening van Philips De Pauw.

Op donderdag 23 januari 1681 krijgt pachter Philips het aan de stok met Jan van der Slachmolen in *de herberge genoempt de Catte tegen over de kercke*. Het was *ontrent den avondt* dat beide heren *diversche hooge en heftige woorden* naar elkaars hoofd 'slingerden' met het gevolg dat Jan *was bloyende ende in sijn aensicht was geschonden ende hebbende malcanderen getrocken ende vast met den haer*. Drie aanwezigen, Gillis de Mol, Hendrick Mostincx en Jan de Mesmaecker, getuigen een week later voor de Bodegemse meier en schepenen, niet te hebben gezien wat Philips juist zou hebben gedaan.⁹

De pachtersfamilie Schoonjans.

De gehele 18de eeuw, van 1695 tot ca. 1800, zal het imposante Personaatshof worden uitgebraat door drie generaties van de voorname Bodegemse familie Schoonjans waarvan niet minder dan 22 leden in de dorpskerk als de zogeheten 'rijke stinkerds' worden begraven. De eerste die een pacht-

⁸ RA Leuven, best. 51-2, nr. 816 folio 248r

⁹ RA Leuven, best. 51-2, nr. 8534 geen foliering foto 5383 archief heemkring BKW

Het Persoonshof op de kaart van Jean Villaret (toestand 1745-1748).
(Het op de kaart vermelde Franse woord *Cense* betekent *hofstede, boerderij*).

contract in 1695 weet af te sluiten is Adriaen Schoonjans (° Dilbeek, 18.4.1647), zoon van Antonius en Magdalena Detobel. Op 30 maart 1669 trouwt hij te Dilbeek met **Margaretha van Dievoet** (° Vilvoorde, 22.2.1646 en + Dilbeek, 18.7.1716 en in de kerk te Bodegem begraven), dochter van Antonius en Catharina de Liese. Naast Bodegems schepen was Adriaen eveneens meisenier en behoorde tot de 'elitaire' groep van Brabantse pachters van 'goede afkomst'. (De zogeheten 'meiseniersbrieven' werden verleend door de Grimbergse schepenbank). Het gezin telt drie kinderen die te Dilbeek werden geboren: Carolus Antonius (° 25.11.1671 en + Bodegem, 23.1.1742), Egidius (Gillis) (° 1.6.1683 en + Bodegem, 30.9.1756) en **Pee-ter** (° 4.4.1686 en + Bodegem, 20.11.1775). De familie Schoonjans zal zich in de komende eeuw weten te ontwikkelen tot het rijkste pachtersgeslacht dat Bodegem ooit kende.

Gedurende het einde van de 17de eeuw beleefde ons dorp een woelige en rampzalige tijd omwille van de annexatiepolitiek van de Franse koning Lodewijk XIV die zijn rijk tot aan de Rijn wilde uitbreiden. Franse legerbenden doorkruisten onze contreien in alle richtingen met strooptochten, brandstichtingen, vernielingen en geldafpersingen tot gevolg. In augustus 1695 vond François de Neufville, beter gekend als maarschalk Vil-

leroy, er een 'satanisch' genoeg in om vanaf de hoogte van Scheut, gedurende drie dagen onafgebroken de stad Brussel te bombarderen waardoor één derde van de huizen in de vlammen opging en de Grote Markt werd vernield. In Bodegem staken de Fransen 24 huizen in de fik waaronder ook de Honsem- en de Wolsemhoeve. Het Persoonshof kon enkel gespaard worden door het betalen van heel wat guldens aan de Franse bevelhebbende kapitein door Adriaen. Ook zijn voorganger Philips de Pauw werd door de Fransen geld afgeperst, geld dat hij in 1697 wenste terugbetaald te krijgen door de heren kanunniken van het Mechels St-Romboutskapittel. Evenwel hadden de strijdende legers van de Negenjarige Oorlog (1688-1697) tussen de Liga van Augsburg en Lodewijk XIV toch heel wat schade veroorzaakt aan het pachthof. Niet minder dan tien jaar volgden er herstellingswerken aan het historisch pand, werken die door Adriaen nauwkeurig werden opgeschreven en overgemaakt aan Mechelen. Omwille van de geleden schade werd het jaarlijks pachtgeld door het kapittel verminderd tot 370 gulden in tegenstelling tot de 495 gulden die Adriaens voorganger betaalde.

Op 8 september 1696 werd het Bodegems aandeel in de oorlogskosten vastgelegd op 700 gulden volgens de *repartitie* in de totale

Deel van de binnenkoer van het Personaatshof op een schilderij van wijlen Roger Van Der Kelen (1928-2012), vader van Jean-Pierre, onze kringvoorzitter.

kost van 80.000 gulden die zijne 'Majesteit' nodig had om 'oorlogje te spelen'. Rond die tijd stuurt Adriaen een bericht aan de Mechelse kanunniken dat er *toen het legher bey nienoef* (Ninove) lag er ook een garnizoen het kasteel (Castelhof) van de Bodegemse dorpsheer bezette en de schuur van zijn pachthof, waar al de granen lagen opgeslagen, *met ghewelt is inghenomen met meer als over de twee hondert beyersche dragons*. Op dezelfde dag diende Adriaen nog negen gulden op te hoesten *aen een franchisesauvegarde van de gaerde te voet van den Coninck van Vranckrijck om onse huysen te bewaeren*. Enkel een kapitaalkrachtige persoon kon de hulp inroepen van een *sauvegarde* of veiligheidswacht, meestal een officier die tegen 'klinkende munt' er over waakte dat gebouwen niet werden beschadigd en mensen niet werden mishandeld. Tijdens het jaar 1699 hadden de Bodegemse schepenen zes '*extraordinaire beden*' (belasting) opgelegd aan de inwoners met het oog

op de *betaelinge van de milletaire volckeren liggende op de casteelen ende voor de levering van haut light fouragien mitsgaeders waegen vrachten*. Pachter Adriaen diende 207 gulden bij te dragen. De bouwvallige en lamentabele toestand van het Personaatshof was blijkbaar ook een 'doorn in het oog' van pastoor Petrus Michiels. In een schrijven van 7 juni 1696 gericht aan het St-Romboutskapittel te Mechelen dringt hij er op aan om snel werk te maken van het herstel van het pachthof en dit eventueel te komen bezichtigen. De daarop volgende jaren zullen heel wat Bodegemse ambachtslieden aan dit herstel meewerken.

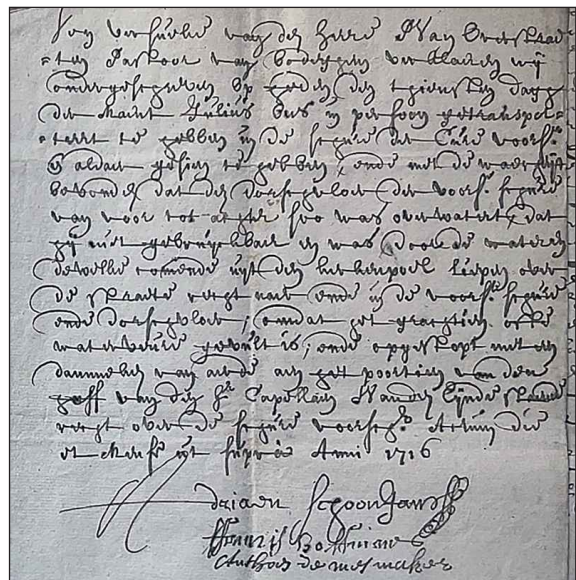

Afbeelding van een 'zwik' op het schilderij de Bleekweide (ca. 1640) door David Teniers de Jonge.

Antoon de Mol, *strooydecker van sijnen stiel*, en Jan de Troch, *eveneens strodekker*, leggen een nieuw dak op de *schuringhe, stallinghen ende het ovenbuer*. Hiervoor gebruiken zij heel wat stro, *drey duysent ende tweehondert ghelaeystrooyt ende seshien bundelen latten* (kostprijs 96 gulden). Ook de *perdekribben ende de koeyenkribben* worden vernieuwd en Jan Itterbeeckx maakt op 23 oktober 1701 *eenen nuwen perden rasteliere* (ruif). Hogergenoemde Antoon de Mol repareert ook *het sullement ende de schau ende den beerrebanck*. Bij de hofstede is ook een droogast *met het bedde daer men de hoop opdroeght*. Om hun dorst te lessen krijgen alle werk- en timmerlieden *drey potten bier daechs*. Dankzij de hiervoor afgedrukte tekening door landmeter Joos De Deken uit Asse weten wij hoe het Personaatshof er in 1712 uitzag. Links naast het stenen woonhuis is er een 'valveken' (heken) en evenzo tussen de schuur en de stallen die nog lemen muren hadden en een dakbedekking van stro. Aan de dorpsmid betaalt Adriaen drie gulden voor het *maecken van een slot en het ijserwerck tot de valvekens*.

Hij brengt ook een nieuw *putsel over den bur-reput* (waterput te zien rechts op de binnenkoer) aan.

Een *putsel* of putstelling was een oud schepmechanisme bestaande uit een mik met een hoog en schuin opschietende zwengelboom dat tot midden van de vorige eeuw nog te zien was bij oude Kempense hofsteden. Dit putsysteem (ook soms zwik geheten) met zijn monumentaal uitzicht is volledig uit onze streek verdwenen.¹⁰ In de telling van 6 juli 1702 staat Adriaen vermeld als: *pachter, en sijne huysvrauwe, eene sone, eene ploeghe, twee peerden, twee veulens, sesse koyen, twee runders ende twee verckens*. In 1706 krijgt Adriaen het 'aan de stok' met zijn collega Adriaen Beemont, pachter op de Walravenshoeve, die hem verwijt van zijn aandeel in de tienden niet te hebben betaald. De eerste wimpelt deze aantijging van zich af door te stellen *dat den pachthove vande heeren gegraduateerde Canonicken alhier binnen dese prochie van Bodeghem gelegen, altijd tiendevrij is geweest en vandaar ook dat de pacht prijs steeds merkelyk hoger ligt dan voor andere gronden*.¹¹ Een prachtige handtekening van de welstellende pachter staat op een document van 10 juli

¹⁰ Alle gegevens betreffende het herstel van het Personaatshof komen uit het Aartsbisschoppelijk Archief te Mechelen, Officialiteit 1409 nr. 135, geen foliering, foto 1064 e.v. archief heemkring BKW).

¹¹ RA Leuven, best. 51-2 nr. 4155 folio 663r

1716 waarvan de inhoud luidt als volgt:

Ten versueke van den heere P. Van Overstraelen Pastoor van bodeghem verklaeren wij ondergeschreven op heden den thiensten dagh der Maent Julius Ons in persoon getransporteert te hebben in de schure der Cure voors(chreven) ende aldaer gesien te hebben, ende met de waerheyt bevonden dat den dorschvloer der voors. schure van voor tot achter soo was overwatert dat hij niet gebruyckbaer en was door de wateren de welke comende uyt den kerkenpoel liepen over de straete recht naer ende in de voors. schure ende dorschvloer, omdat het grachtien ofte waterveure gevult is ende opgestopt met een dammeken van aerde aen het poortien van den hoff van den heer Capellaen Van den Eynde staende recht over de schure voorschreven. Actum die et Mense ut supra Anni 1716¹²

In 1717 is het dan weer hommeles met Jan Fasseel, gewezen meier en pachter op het Hof te Voorde. Deze eist van Adriaen de betaling van de opbrengsten *vande claveren opt Sollevelt en ook de schuerhuere oft tassinghe van Adriaens graenen ende vruchten inde grootte thiende schuere voor de respective jaeren 1715 ende 1716* zoals was overeengekomen in de huwelijksvoorwaarden bij het huwelijk van Jan's oudste dochter Maria met Adriaen's jongste zoon Peeter in 1714.¹³ In zijn 76ste levensjaar wisselt Adriaen te Bodegem op 9 oktober 1722 het tijdelijke voor het eeuwige en wordt in de dorpskerk begraven. Een vermeldenswaardige gebeurtenis doet zich voor drie weken na de begrafenis. In een rechtszaak voor de schepensbank op 31 oktober waarbij de meier Maximiliaen Talemans optreedt als aanlegger en voornoemde Jan Fasseel, als gedaagde, wordt deze laatste veroordeeld tot het betalen van *eene amende van drie gulden*. De reden hiertoe is op zijn minst merkwaardig te noemen: *hij heeft sich gheincurreert hem begheven hebbende aen de tafelen ende maltijt opherecht door de Erffgenaemen van wijlen Adriaen Schoonjans ten huuse van Vincent Plas (herberg de Catte in de latere Appelmanshoeve) over het uyt-*

¹² RA Leuven, Kerkarchief best. 602 nr. 2496 geen foliering, foto 1657 archief heemkring BKW

¹³ RA Leuven, best. 51-2, nr. 4155 folio 835r

vaert van wijlen hunnen vaedere Adriaen. Naar alle waarschijnlijkheid had Jan Fasseel zichzelf uitgenodigd en zat als 'ongenode' gast mee aan de rouwtafel.¹⁴ Onder toezicht van de Bodegemse schepenen wordt op 27 februari 1723 in het Personaatshof de totale inboedel van het sterfhuis openbaar verkocht. Tientallen voorwerpen krijgen een nieuwe eigenaar, onder meer: *neghen tonnen, wassecuyp, botervat, vleeschcuyp, craewaeghen, melckeemers, bijl, schup, haemes, hopboir, cooperen marmit, meshaeck, strijckeyzers, twee spinnewielen mette sesse aspelen, een wanne, gaffel, vijff poselaene tailloiren, biercruyck, vijff kaesemannen, drie blauw voorschooten, een hammelaecken, een moille, een cleerschapperije, een schrijnhouten slaepcutse mette voetbancke ende weywatervat enz. enz.* Heel wat voorwerpen, waaronder *een groote cooperen ketel*, worden aangekocht door zijn hierna vermelde opvolger.¹⁵

Adriaen's jongste zoon, **Peeter Schoonjans**, volgt zijn vader op als pachter van dit prachtig historisch pand. Op 23 juni 1714 stapt hij in het huwelijksbootje met **Maria Fasseel** (° Bodegem, 29.2.1692), een zogeheten 'goede partij' als oudste dochter van de hogervermelde Jan en Elisabeth Van Bever, een schoolvoorbeeld van een weldoordachte huwelijksalliantie. Het is duidelijk dat materiële ambities de doorslag gaven bij het voeren van een soort 'Bourgondische' huwelijkspolitiek onder deze kapitaalcrachtige pachtersgeslachten. Het gezin wordt rijkelijk gezegend met de geboorte van elf kinderen te Bodegem: Elisabeth (° 12.11.1715 en er + 11.1.1716), Joannes (° 5.2.1717 en er + 23.6.1730), Carolus (° 29.1.1719 en er + 8.8.1726), Elisabeth (° 3.2.1721 en + St-Ulriks-Kapelle, 9.9.1813), Maria (° 15.11.1722 en er + 8.2.1733), Egidius (° 4.11.1724 en er + 17.12.1726), Franciscus (° 15.3.1727 en er + 22.8.1741), Petrus (° 2.3.1729), **Carolus** (° 26.1.1731), Joannes Baptist (° 1.3.1733) en Philippus Jacobus (° 23.4.1736 en er + 28.10.1743,

¹⁴ RA Leuven, best. 51-2, nr. 831 folio 17r

¹⁵ RA Leuven, best. 51-2 nr. 831 folio 243r

Binnenkoer van het Personaatshof ten tijde van de familie Zelderloo.

begraven in de kerk). Net zoals zijn vader is Peeter meisenier en betaalt een jaarlijkse pacht van 500 gulden, pacht die vanaf 1749 wordt verhoogd tot 550 gulden. In de telling van 5 september 1747 staat Peeter vermeld als: *pachter en sijne huysvrouwe, 3 kinderen boven de 14 jaeren, 3 knechten, 2 meysens, 4 peirden, 1 veulen, 6 koeyen, 4 half koeyen, 2 calveren, 4 verckens, 3 viggenen, 2 ploeghen, 3 schouwen en 1 oven*. Deze telling maakt duidelijk dat Peeter als grootste pachter van het dorp met kop en schouders boven alle anderen uitsteekt. Hij is de enige met twee *ploeghen* omdat hij beschikt over een uitgebreid landbouwareaal. (In het Pajottenland staat een ploeg voor een oppervlakte van 20 à 25 bunder akkerland, in Bodegem echter voor een oppervlakte van ca. 13 bunder). Het bezit van een uitgebreide veestapel en zelfs meerdere paarden was voor die tijd heel bijzonder. De aanwezigheid van een bakoven en drie schouwen die verwijzen naar drie verwarmde vertrekken, leggen getuigenis af van een zekere welstand.

Van 1728 tot 1744 weet Peeter zich nog heel wat landbouwgrond aan te kopen voor een totaal bedrag van 1052 gulden: - *een daghwandt lants opt velt ghemeynelijck genoempt de Langhe Hoeve aen het hemelsgat.*- *een stuck lants groot drie vierendeelen opt veldt geheeten de hoeve naest Bodeghem.* - *de hellicht van drij daghwanden sesse roeden lants op het Langevelt.* - *een stuck lants groot drie vierendeelen op het veldt gheheeten den Brueckcoutere.* - *een stuck lants groot een daghwandt opt selve veldt.* - *een stuck lants op het veldt ghenoompt den hertbempt groot vijffentseventich roeden.* - *een sekere hoffstadt met de huysinge, schueringe ende stallen daer op staende groot vijffthien roeden gelegen omtrent den driesch.*

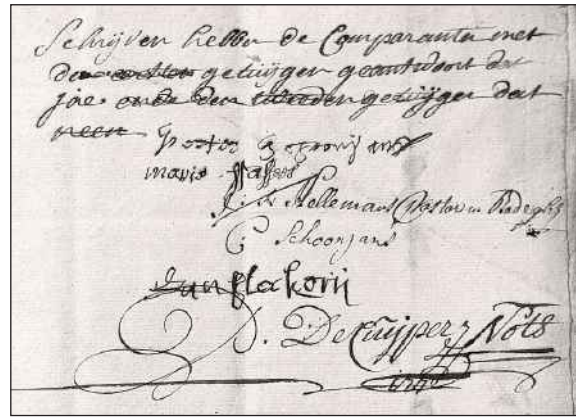
Rond het midden van de 18de eeuw lag er een regiment dragonders (lichte cavaleristen), het zogenaamde Regiment van Condé, gecantonneerd in Bodegem en de meier en de schepenen zochten het nodige geld bijeen (via een *settinghe*) tot beta-

len van 372 gulden 9 stuivers 8 1/2 deniers zijnde de *bekostinghe der schipsvraghten gedaen tot laste van de generaliteyt van het platlant van brabant geduerende den tijdt dat dese landen geoccupeert sijn geweest door de Troupen vanden Coningh van Vranckerijck soo tot het transport van de fouragien, vivers palissaden, oorloghs munitien ende andere goederen tot betaelinghe van de schepen gelegen hebbende in het hollants Vlaenderen als ter saecke van de evacuatie der gemelde trouppen.*¹⁶ Ook de pachter van het Personaatshof kende een bijzonder drukke tijd. Voor de levering van paarden, wagens, logies aan de legerofficieren en rantsoenen werd hem voor de jaren 1744 tot 1747 een vergoeding uitbetaald ten bedrage van 511 gulden en 16 stuivers. Enkele jaren later bij de bouw van de nieuwe pastorie (1752-1754) fungeerde hij als 'werfleider' en boekhouder in dienst van het Mechelse St-Romboutskapittel. Op 72-jarige leeftijd hield hij het voor bekeken en gaf de fakkel in 1758 door aan zijn zoon **Carolus**.

Op zaterdag 1 februari 1772 wordt de Bodegemse notaris Philippus De Cuyper ontboden op het Personaatshof om het testament neer te pennen van het oude pachtersechtpaar, waarbij zoon Carolus en Joannes Blockerije optreden als getuigen. Hierbij stichten zij twee *jaergetijden* waarbij wordt vastgelegd dat *altijdt ende ten eeuwighen daege in de kercke van Sinte Mertens Bodeghem tot laeffnisse van hunne zielen sullen gheschieden twee gesongen jaergetijden mette profundis ende miserere... ende oock voor de missen te singen de Laudan*. De pastoor ontvangt hiervoor 30 stuivers, de koster 15 stuivers en voor de *slete van d'ornamenten ende waschlicht aen de kercke* 15 stuivers. Een jaergetijde valt op de vierde zondag van september en de andere *ontrent den sterfdagh vanden lanckxlevende van hun beyde*. Zij verbinden hieraan *een stuck lants gelegen in de prochie van Dilbeke ghenoomt het Barbiers Block groot int geheel Elf Daghwandan*.

Voor de erfgenamen bestaat de mogelijkheid deze verbintenis teniet te doen mits betaling van 350 gulden aan de kerk van Bodegem.

¹⁶ RA Leuven, best. 51-2 nr. 8829 folio 40

Handtekeningen onder het testament van 1.2.1772.

Drie jaren later, op maandag 13 maart 1775, is de genoemde notaris terug te gast op de hofstede ten huize Peeter Schoonjans, om er het huurcontract op te stellen waarbij de hiernavolgende gronden aan hun zoon Carolus worden verhuurd tegen 120 gulden per jaar: - *een bunder en twee daghwanden drijensetigh roeden lant op den Brucoeter teghen den voetwegh lopende van Bodeghem naer Capellen*, - *drij daghwanden lant op het voorschreven velt genaempt aen het Beldeken*, - *een daghwant lant op de meire ghenoomt den vosseput*, - *een stuck lant op het Wolsumvelt genaempt den Bist groot twee daghwanden ende seventigh roeden*, - *een stuck lant op het Langevelt groot een daghwant ende drijenvijftigh roeden*, - *een stuck lant op den hertbempt genaempt aen den doren groot een daghwant*, - *een stuck lant op het voorschreven velt met eene schuere daer op staende groot vijfenseventigh roeden*, - *een stuck lant te Dilbeek genaempt het Barbiers Block groot elf daghwanden*. De huurtermijn zal lopen tot *drij achtereenvolgende jaeren, inneganck te nemen Ste andriesmisse naer de afleyvigheydt vande lestlevende van hun beyde de verhuurders en na hun dood dient Carolus 90 gulden te betalen aan de nog in leven zijnde broers Petrus en Joannes Baptist en zus Elisabeth*.¹⁷ Vijf maanden na het ondertekenen van dit contract overlijdt Maria Fasseel in haar 84ste

¹⁷ RA Leuven, Notariaat Vlaams-Brabant, 882/556 notaris Ph. De Cuyper - olim RA Beveren, nr. 19988 en 19989 foto's 7801 en 8290 archief heemkring BKW

levensjaar op 3 augustus 1775. Haar echtgenoot volgt haar in de dood in de, voor die tijd, zeer gezegende leeftijd van 89 jaar op 20 november van het zelfde jaar. Beiden vinden hun laatste rustplaats in de Bodegemse dorpskerk.

Carolus Schoonjans, meisenier evenals zijn vader en grootvader, sluit op 28 oktober 1765 te Sint-Martens-Lennik een huwelijk met **Anna Maria Schoonjans** (° St-Martens-Lennik, 29.4.1744 en + Bodegem, 14.8.1771 in de kerk begraven), dochter van Joannes en Joana Catharina Hamelrijckx. Vier kinderen worden te Bodegem geboren: Petrus (° 28.5.1767), Maria Catharina (° 28.9.1768 en + Strombeek-Bever, 12.7.1818), Maria Carola (° 20.10.1769) en Elisabeth (° 27.2.1771 en er + 20.3.1773 in de kerk begraven). Zes maanden na de geboorte van haar jongste kind overlijdt Anna Maria op 14 augustus 1771, amper 27 jaar oud en wordt in de dorpskerk begraven. Carolus huwt een tweede maal te Beigem op 19 januari 1773 met **Maria Anna Van Bever** (° Beigem, 15.3.1743 en + Bodegem, 31.3.1810), dochter van Petrus Jozef en Barbara Vleeracker. Maria Anna brengt te Bodegem acht kinderen ter wereld: Petrus Jozef (° 1.12.1773 en + Brussel, 27.10.1828), Barbara (° 16.5.1775 en er + 31.5.1817), Godfridus Franciscus (° 18.4.1777), Antonius (° 4.3.1779 en + St-Pieters-Leeuw, 9.10.1849), Maria Theresia (° 3.5.1781 en er + 13.7.1796), Petrus Joannes (° 21.2.1783 en er + Dilbeek, 26.3.1823), Carolus (° 24.10.1784 en er + 23.1.1785) en Joannes Carolus (° 4.11.1786 en er + 22.6.1787).

In de tweede helft van de 18de eeuw, tijdens het Oostenrijkse tijdperk onder het beleid van keizerin Maria Theresia, bleven onze gewesten gespaard van oorlogstoestanden wat resulteerde in een gestage opbloei van de economie. Vooral voor de landbouw werd het een zalige tijd met hogere veldopbrengsten tot gevolg. Dit weerspiegelde zich ook in het door Carolus te betalen pachtgeld dat in 1765 jaarlijks 550 gulden bedroeg en steeg naar 752 gulden in 1790, het laatste jaar waar in de boekhouding van het Mechelse kapittel

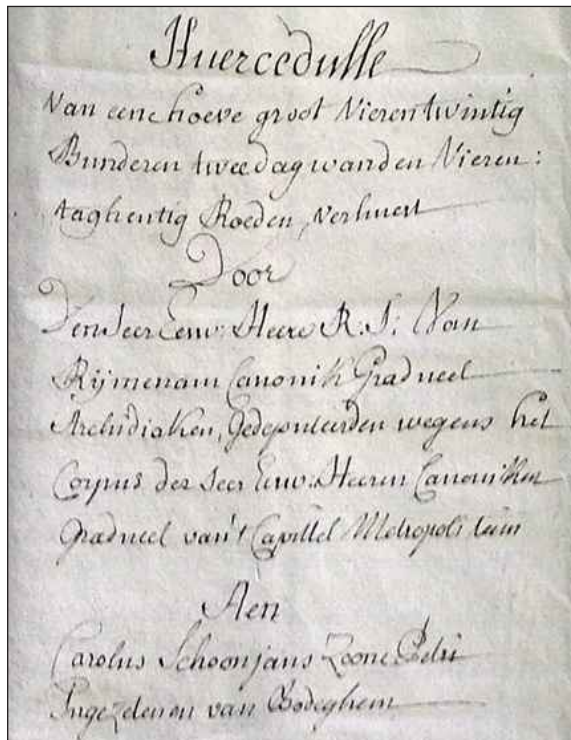
Het Personaatshof op de Ferrariskaart (1771-1778).

sprake is van een ontvangen pachtgeld. Dat de pachter op het Kapittelhof ook een gewiekst zakenman was, blijkt uit het feit dat hij tijdens deze gouden jaren van welvaart zijn patrimonium gevoelig wist uit te breiden. Voor ca. 5800 gulden kocht hij tussen 1769 en 1794 volgende gronden te Bodegem:

- een daghwant lant gelegen op den hertbempt;
- een seker stuck landts groot drij daghwanden thien roeden op het hontsemmerveldt.
- een bunder en vierendertigh roeden lant op den hertbempt.
- twee daghwand en vijfenviertigh roeden lant op het voorschreven veld.
- eenen meersch groot vijf vierendeelen gelegen ter plaetse geheeten ten Wiele.
- een half bunder ende sessendertigh roeden lants op den Bruecauter.
- sekere partije landts uyt het Block ten Daele groot een daghwand negenentwintigh roeden.
- sekeren vijver genaempt ten daele groot een bunder achtenvijftigh roeden.
- een partije lants groot vijf vierendeelen op de lange hoeve.
- twee stucken lant op den hertbempt groot twee daghwanden ende drieennegentigh roeden.

Naast graangewassen teelt Carolus eveneens vlas. Op 16 juli 1787 is er een openbare verkoop door de plaatselijke notaris Philipus De Cuyper van *drij coopen vlas aen den Rondenbosch en thien coopen vlas aen het*

pachthof die resulteert in een opbrengst van 47 gulden en 10 stuivers.¹⁸ In die jaren tachtig schopte Carolus het zelfs tot *borghemeester* van Bodegem en na de Franse Revolutie en de inlijving van ons land bij Frankrijk op 1 oktober 1795 werd hij, voor een korte tijd althans, *agent municipal* doch werd al spoedig uit zijn ambt ontzet door het *Directoire Exécutif* ingevolge zijn weigering om de vereiste eed af te leggen waarna hij werd vervangen door zijn *adjoint Maire* Maximiliaen Schoonjans. Ten huize van notaris Philippus De Cuyper op 29 augustus 1792 dicteren Carolus en zijn echtgenote Maria Anna hun testament waarbij wordt gestipuleerd dat na hun dood al hun eigendommen toekomen aan de nog in leven zijnde kinderen.¹⁹

Aanhef huurcontract van Carolus Schoonjans.

Voor notaris Joannes Franciscus Hens wordt te Mechelen op 13 februari 1795 het allerlaatste (gezien de naasting het jaar la-

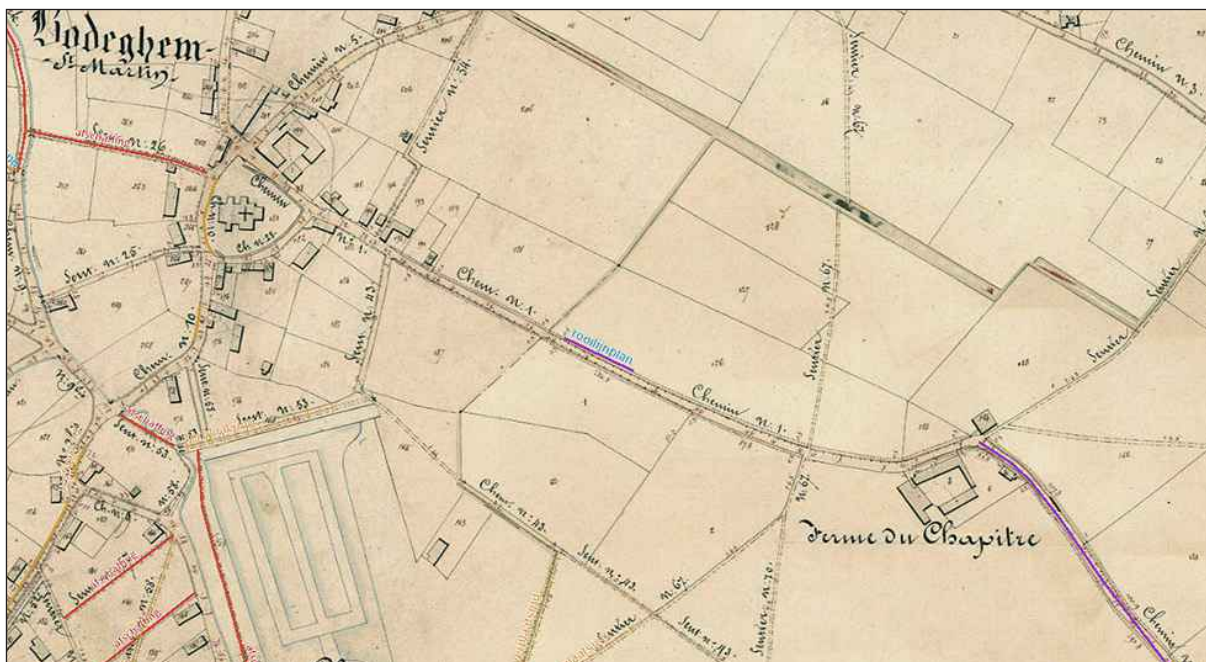
¹⁸ RA Leuven, Notariaat Vlaams-Brabant, 882/556 notaris Ph. De Cuyper - olim RA Beveren, nr. 19995 foto 9269 archief heemkring BKW

¹⁹ RA Leuven, Notariaat Vlaams-Brabant, 882/556 notaris Ph. De Cuyper - olim RA Beveren, nr. 19998 foto 9583 archief heemkring BKW

ter door de Franse staat van alle kerkelijke goederen) pachtcontract opgesteld voor een *zekere hofstede met sijne huysingen, Stallingen, Schuere, Landen, Boomgaert ende Bemden groot vierentwintig Bunderen twee dagwanden vierentaghtig Roeden volgens de metinge daer van zijnde gedaen door Meester Joos de Deken ten jaere 1710... voor 740 gulden te betaalen op de eerstvolgende St-Andriesmisse* (30 november). Er wordt echter aan Carolus de mogelijkheid geboden om te betalen *in twee payementen, te weten: d'eene helligt te kersmisse ende d'andere tot Paesschen*. Verder wordt er in het contract bedongen:

- dat den huerder zal gehouden zijn de voors. huysingen, stallingen, schuere ende alle andere gebouwen van het voors. hof dependerende te moeten repareren ende onderhouden.
- In cas dat er eenige nieuwe werken zoude noodig zijn, zal den huerder gehouden zijn te leveren het stroy tot de daken met den beslaegen leem tot de wanden.
- Item zal den huerder den boomgaert (bij de hofstede gelegen) moeten vol planten met goede appel ofte peireboomen.
- den huerder zal den houtkap profiteren van de struncken zonder eenig gezag te hebben ofte iet te mogen kappen aen eenige opgaende ofte fruytboomen nogte ook aen den stam van de struncken ende andere boomen.
- Item zal den huerder gehouden zijn de voorseyde Landen wel ende behoorlijk te labeuren ende mesten...de kanten op te zetten, gragten, beken ende riolen te kuysschen, schieten ende vaegen, de straeten vermaeken ende sig in alles beheyemen ende bevrijden tegens alle S'Heeren ommegangen ende beleyden. Alle hieruit vloeiende kosten vallen ten laste van de pachter.
- den huerder en zal niet mogen gedoogen dat er eenige nieuwe wegen over de voorseyde Landen ende bemden zullen gemaekt worden van wie het zoude mogen wezen.
- In cas van hagelslag ofte fourageringe der Soldaeten zal den huerder kwijschel genieten maets ende huersgewijze mits daer van doende de advertentie binnen den derden dage.
- Hij mag ook niet voortsverhueren 't zij int geheel ofte ten deele, zonder schriftelijk consent van de Heeren verhuerders.

Het Personaatshof in de Atlas der Buurtwegen van 1841.

- In het geval de gebouwen door blixem, onweder ofte ander ongeval, hoe het zoude mogen wezen, kwam af te branden, het zij int geheel ofte ten deele, zullen de Heeren verhuerders niet gehouden wezen de zelve op te bouwen.

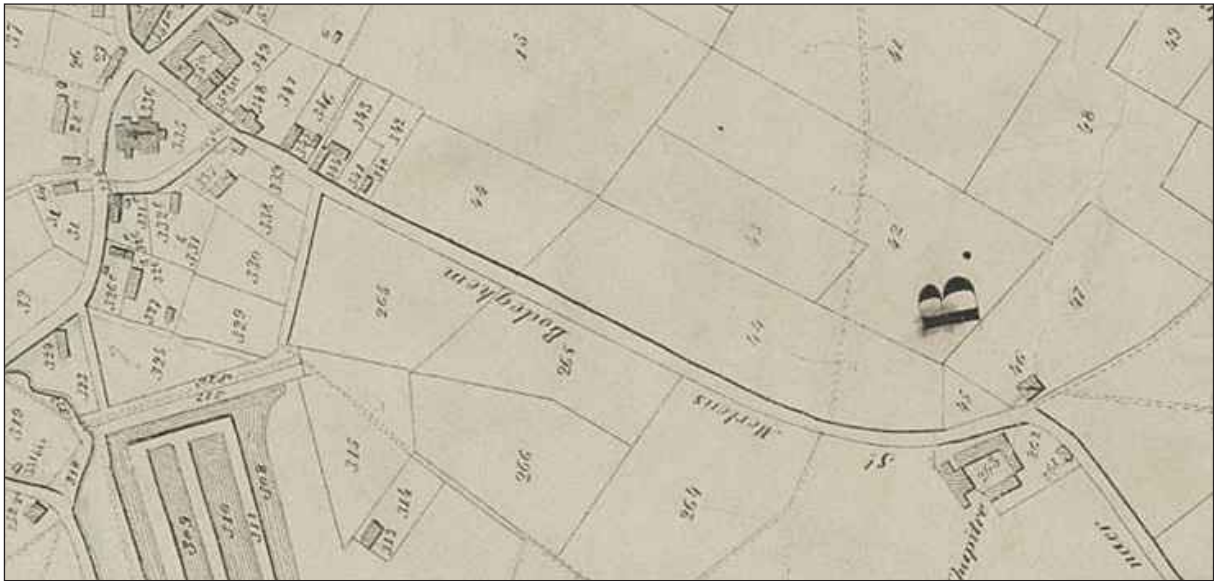
In de leeftijd van 67 jaar neemt pachteresse Maria Anna Van Bever op 31 maart 1810 afscheid van het leven. Enkele maanden later, op 18 augustus, is de huisnotaris Philippus De Cuyper uitgenodigd bij de weduwnaar op het Personaatshof om er de 25 pagina's tellende akte (in de taal van Molière) van verdeling op te stellen in het bijzijn van de getuigen Guillaume Tielmans en Maximiliaen Schoonjans, *adjoit Maire*. Zijn nalatenschap ter waarde van 15.300 franken wordt verdeeld onder zijn vier nog in leven zijnde kinderen, te weten: Petrus Jozef, apotheker te Brussel; Petrus Joannes, pachter te Dilbeek; Antonius, brouwer te Sint-Pieters-Leeuw en de inwonende dochter Barbara, vijf jaar voordien gehuwd met Hendrik Appelmans. Zij ontvangen elk het mooie bedrag van 3.825 franken.²⁰ Op 24 juni 1812 krijgt pachter Carolus Magere Hein op bezoek en komt er een eind aan zijn 'welgevuld' aards bestaan. Op verzoek van zijn oudste zoon Petrus Jozef organiseert

Het Personaatshof op de kaart Van der Maelen uit 1846.

notaris De Cuyper een week later, op donderdag 2 juli, de openbare verkoop der roerende goederen (in totaal 236 loten) van het sterfhuis: boterpot, melkkannen, aarden kommen, kruiken, tinnen bierpotten, kandelaars, mortieren, mosterdpot, spiegels, zetels, weegschaal, manden, schapenvel, lessenaar, dekens, ladders en andere landbouwgereedschappen. Zoon Antonius, brouwer, koopt heel wat kurken en flessen. De totale opbrengst bedroeg 1.900 franken en 25 centiemmen.

²⁰ RA Leuven, Notariaat Vlaams-Brabant, 882/556 notaris Ph. De Cuyper - olim RA Beveren, nr. 20006 foto 2050 archief heemkring BKW

Het Personaatshof op de Popp-kaart uit 1858.

Hendrik Appelmans (° Pamel, 21.6.1783 en + Bodegem, 8.1.1844), zoon van Joannes Henricus en Gertrudis van den Heuvel, wordt de nieuwe pachter weliswaar onder de intussen nieuwe eigenaar August Constant Joseph Carton (zie hoger). Hendrik huwde te Bodegem op 28 november 1805 met de acht jaar oudere **Barbara Schoonjans**, de oudste dochter van Carolus en Maria Anna Van Bever. Binnen het gezin worden 5 kinderen geboren, het eerste te Pamel en de vier andere te Bodegem: Charles Baptist (° 6.10.1806 en + Bodegem, 24.4.1810), Michael (° 17.10.1809 en er + 11.11.1837), Cornelis (° 4.2.1812 en + Gent, 24.4.1882), Maria Josephina (° 9.3.1815 en er + 12.1.1822) en Maria Theresia (° 19.12.1816 en er + 19.1.1822). Vijf maanden na de geboorte van haar jongste kind overlijdt op 1 juni 1817 moeder Barbara, amper 42 jaar oud. Met haar verdween de laatste telg van deze roemrijke pachtersfamilie Schoonjans die 125 jaar lang het historische kapittelhof beheerde. Hendrik, weduwnaar met vier jonge kinderen, zag zich verplicht om snel een nieuw huwelijk af te sluiten. Tweede echtgenote wordt op 25.3.1818 te Groot-Bijgaarden **Barbara Van Meerbeek** (° Meerbeek bij Everberg, 11.4.1784 en + Bodegem, 3.7.1843), dochter van Abraham en Catharina Meysman. Twee zonen zien te Bodegem het levenslicht: **Gerardus** (° 15.3.1820 en er + 25.4.1864) en Peeter (° 21.12.1824 en er + 5.4.1903).

Hendrik is niet enkel pachter maar zeker ook brouwer. Rond 1825 bouwt hij langs de straatkant voor het woonhuis een kleine brouwerij (nr. 261 op de hoger afgedrukte kadasterkaart uit 1830 van Gulikers). Het was een gebouw in leem opgetrokken met een pannendak en omvatte twee ketels, twee kuipen en twee koelbakken. Het bier dat er werd gebrouwen met de hop van eigen bodem, was een gewoon bruin bier voor plaatselijk gebruik. Pachter-brouwer Hendrik was reeds een eerste maal verkozen als burgemeester van Bodegem in 1815 en vervulde deze functie eveneens van 1838 tot 1842. In de leeftijd van 60 jaar sterft hij te Bodegem op 8 januari 1844 waarna zijn zoon **Gerardus Appelmans** het landbouwbedrijf en de brouwerij verder zal uitbaten. Het ging hem zo goed voor de wind dat hij elf jaar later, op 23 mei 1855, eigenaar werd van deze imposante historische hofstede. (Zie hoger bij de eigenaars). Evenzo als bij de andere Bodegemse grote hofsteden (vierkanthoeven) behoren ook hier alle landbouw- en brouwactiviteiten tot het verleden.

Edgard Van Droogenbroeck
Secretaris heemkring BKW

Chronologie van de grondbezitters op de locatie van het Personaatshof.

11de eeuw - 1604

Sint-Gorikskapittel van Kamerijk.

1604 - 1797

Sint-Romboutskapittel van Mechelen.

1797 - 1833

August Constant Joseph Carton.

1833 - 1836

August Theophile Joseph Carton.

1836 - 1855

Zoë Carton X Theobald Bowens de Bauwens.

1855 - 1907

Gerard Appelmans X Maria Cecilia Appelmans.

1907 - 1918

Carolus Michael Appelmans.

1918 - 1930

Adolphe Egidius Appelmans X Cecilia De Wever.

1930 - 1936

Victor Marie Joseph Derue X Ida Roelants.

1936 - 2002

Gustaaf Maurice Zelderloo X Theresia Duyck.

2002 - 2006

William en Freddy Zelderloo.

2006 - heden

NV Kafrit International. (Jan Speck-Kate van Rampelberg)

De noordzijde van het Personaatshof met de poort rond 1926.

Het poortgebouw van het Personaatshof, anno 2024.

Het Personaatshof in vogelperspectief - Foto Hans Van Droogenbroeck, oudste zoon van Edgard.